

УДК81' 42

Г. М. Старасціна

Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. А. Куляшова

**СТРАТЭГІЯ І ТАКТЫКІ ПЕРАДАЧЫ НАЦЫЯНАЛЬНА-КУЛЬТУРНАГА
ЗМЕСТУ МАСТАЦКАГА ТЭКСТУ ПРЫ ПЕРАКЛАДЗЕ (НА МАТЭРЫЯЛЕ
ПЕРАКЛАДАЎ «ПАЛЕСКАЙ ХРОНІКІ» ІВАНА МЕЛЕЖА
НА НЯМЕЦКУЮ МОВУ)**

У артыкуле аналізуецца арыгінальны і перакладны тэксты мастацкага твора праз прызму камунікатыўна-функцыянальнага падыходу да перакладчыцкай дзейнасці, паводле якога працэс перакладу рэалізуецца ў сувязі трох узаемазвязаных іерархічнымі адносінамі кампанентаў: стратэгія перакладу → тактыка перакладу → перакладчыцкія аперацыі. Стратэгіі перакладу разглядаюцца намі на макраўзроўні і вызначаюцца як свядома выбраны перакладчыкам парадак дзеянняў пры перакладзе тэксту. Пад тактыкамі перакладу мы разумеем устаноўку перакладчыка на рашэнне канкрэтнай праблемы ў дадзеным тэксце ці фрагменце тэксту. Перакладчыцкія аперацыі – гэта выбар пэўных міжмоўных адпаведнікаў ці трансфармацый на розных узроўнях. Актуальнасць даследавання стратэгий і тактык перакладу мастацкага тэксту вызначаецца перспектывынасцю далейшага вывучэння дзейнасці перакладчыка ў кантэксце камунікатыўна-функцыянальнага падыходу і ўсебаковага вывучэння фактараў, якія аказваюць уплыў на працэс мастацкага перакладу.

Ключавыя словы: стратэгія перакладу, тактыка перакладу, перакладчыцкая аперацыя, перакладчыцкі адпаведнік, трансфармацыя.

Для цытавання: Старасціна Г. М. Стратэгія і тактыкі перадачы нацыянальна-культурнага зместу мастацкага тэксту пры перакладзе (на матэрыяле перакладаў «Палескай хронікі» Івана Мележа на нямецкую мову) // Труды БГТУ. Серия 4, Принт- и медиатехнологии. 2023. № 1 (267). С. 153–158. DOI: 10.52065/2520-6729-2023-267-1-21.

A. M. Starostina

Mogilev State A. Kuleshov University

**STRATEGY AND TACTICS OF TRANSLATION OF THE NATIONAL-CULTURAL
CONTENT OF A LITERARY TEXT (BASED ON TRANSLATIONS
OF THE “POLESIE CHRONICLE” BY IVAN MELEZH
TO THE GERMAN LANGUAGE)**

The article analyzes the original and translated texts of a work of art through the prism of the communicative-functional approach to translation activity, according to which the translation process is implemented according to three components interconnected by hierarchical relations: translation strategy → translation tactics → translation operations. Translation strategies are considered at the macro level and are defined as a course of action consciously chosen by the translator when translating a text. By translation tactics, we mean the translator's attitude to solve a specific problem in a given text or text fragment. Translation operations are a selection of certain interlingual equivalents or transformations at different levels. The relevance of studying the strategies and tactics of literary translation of a text is determined by the prospect of further studying the activities of a translator in the context of a communicative-functional approach and a comprehensive study of the factors influencing the process of literary translation.

Keywords: translation strategy, translation tactics, translation operation, translation counterpart, transformation.

For citation: Starostina A. M. Strategy and tactics of translation of the national-cultural content of a literary text (based on translations of the “Polesie Chronicle” by Ivan Melezh to the German language). *Proceedings of BSTU, issue 4, Print- and Mediatechnologies*, 2023, no. 1 (267), pp. 153–158. DOI: 10.52065/2520-6729-2023-267-1-21 (In Belarusian).

Уводзіны. Адна з актуальных праблем сучаснай лінгвістыкі – даследаванне стратэгий перакладу. Яе вывучалі шматлікія лінгвісты, у тым ліку

І. С. Аляксеева [1], А. Г. Вітрэнка [2], Т. А. Казакова [3], В. В. Здобнікаў [4], А. Д. Швейцар [5], Д. М. Шляпнёў [6], Г.-П. Крынгс [7]

і інш., аднак на сённяшні дзень не існуе адзінага падыходу да трактоўкі паняцця «стратэгія перакладу».

Адно з найбольш актуальных дэфініцый, распрацаваных на аснове камунікатыўна-функцыянальнага падыходу, прапанаваў В. В. Здобнікаў: «Стратэгія перакладу – гэта праграма ажыццяўлення перакладчыцкай дзейнасці, якая фарміруецца на аснове агульнага падыходу перакладчыка да выканання перакладу ва ўмовах пэўнай камунікатыўнай сітуацыі двухмоўнай камунікацыі, якая вызначаецца спецыфічнымі асаблівасцямі дадзенай сітуацыі і мэтай перакладу і, у сваю чаргу, вызначае характар прафесійных паводзін перакладчыка ў рамках дадзенай камунікатыўнай сітуацыі» [4, с. 172].

Паняцце стратэгіі перакладу ўключае ў сябе і прыняцце рашэння адносна тых аспектаў арыгінала, якія павінны быць у першую чаргу адлюстраваныя ў перакладзе. Вычарпальна і адэкватна перадаць усе аспекты арыгінала не заўсёды магчыма, што прыводзіць да некаторых страт у перакладзе. Таму перакладчыку неабходна вызначыць прыярытэты, стварыць іерархію каштоўнасцей, якая дазволіць вылучыць дамінантныя прыкметы арыгінала [8, с. 182].

У працэсе перакладчыцкай дзейнасці рэалізацыя стратэгіі перакладу патрабуе выкарыстання розных тактык, сукупнасць якіх характарызуецца пэўнай сістэмнасцю, г. зн. тактыкі перакладу, якія выкарыстоўвае перакладчык, аб'ядноўваюцца ў адзіную сістэму з агульнай накіраванасцю на дасягненне пастаўленай мэты, узаемадапаўняючы адна адну.

Асноўная частка. Стратэгія перадачы нацыянальна-культурнага зместу мастацкага тэксту рэалізуецца праз выкарыстанне перакладчыкам наступных тактык.

І. Тактыка захавання нацыянальна-культурнага каларыту.

Пры рэалізацыі тактыкі выкарыстоўваюцца наступныя перакладчыцкія аперацыі.

1. Падбор міжмоўных адпаведнікаў (поўных ці частковых). Поўная адпаведнасць адзінак арыгінала і перакладу дасягаецца шляхам падбору эквівалента з аднолькавай семантыкай, кампанентным складам і структурай [9, с. 85]. Напрыклад: *Пасядзеўшы яшчэ, колькі трэба было, каб злыя языкі не казалі, што яна паддалася, уцякла ад Яўхіма, Ганна ўстала // Sie blieb noch eine Weile sitzen, damit böse Zungen nicht behaupten konnten, sie hätte klein beigegeben und sei vor Jauchim geflohen, dann stand sie auf.* Устойлівыя адзінкі дзвюх моў выражаюць аднолькавае значэнне ('плеткары'), маюць аднолькавы кампанентны склад і пабудаваны паводле мадэлі «прыметнік + назоўнік».

Пры частковай адпаведнасці суадносныя адзінкі дзвюх моў поўнасцю тоесныя паводле семантыкі і часткова паводле лексікаграма-тычнай структуры, напрыклад: *3 дня на дзень Міканор усё больш абвыкаўся зноў з колішняю сваёй дамоўкай, з новымі клопатамі і абавязкамі // Mit jedem Tag gewöhnte sich Mikanor mehr an sein altes Zuhause, an die neuen Sorgen und Pflichten.* Абодва фразеалагізмы маюць значэнне 'паступова', у іх склад уваходзіць адна і тая ж лексема (*дзень*), аднак беларускамоўны фразеалагізм пабудаваны паводле мадэлі «прыназоўнікава-склонавая форма назоўніка + прыназоўнікава-склонавая форма назоўніка», а нямецкамоўны – «прыназоўнік + займеннік + назоўнік».

2. Калькаванне. Даслоўная перадача ўстойлівай адзінкі з выразнай нацыянальна-культурнай семантыкай ужываецца ў тым выпадку, калі яе ўнутраная форма дастаткова празрыстая [10, с. 137], напрыклад: – *Бог? А знаеце, дзе ён цяпер? – Дзе? – У Нароўлі ў воласці! За сакратара! – Кеб табе язык адсох! За такія твае словы...* // «Gott? Wißt ihr denn, wo er derzeit ist?» «Wo denn?» «In Naroulja, im Gemeindeamt. Als Sekretär!» «Die Zunge soll dir für dein freches Geschwätz verdorren!» У нямецкай мове няма пастаяннага раўназначнага адпаведніка ўстойлівай адзінкі *каб язык адсох*, аднак чытач мовы перакладу можа лёгка здагадацца, пра што ідзе гаворка.

II. Тактыка лінгвакультурнай адаптацыі.

Дадзеная тактыка рэалізуецца праз выкарыстанне наступных перакладчыцкіх аперацый.

1. Эксплікацыя. Вывучэнне лексічных адзінак з пункту гледжання адлюстравання ў іх нацыянальна-культурных асаблівасцей дало магчымасць даследчыкам вылучыць у іх семантыцы асаблівую сацыяльна-культурную сему, або «культурны кампанент» [11]. У культурных кампанентах зафіксаваныя канцэпты, паняцці, з'явы нацыянальнай культуры. Культурны кампанент вылучаецца ў безэквівалентнай лексіцы і звязваецца са спецыфікай культурнага і гістарычнага жыцця пэўнай этнічнай групы [12, с. 22]. Напрыклад, беларускія рэаліі, такія як *паддэўка, андарак, жакет, каптан, камізэлька, барыня, чыгунок, конаўка, цэбар, ражка, кросны, ганак, павець, прызда, кулеш, бабка* не маюць адназначнага эквівалента ў нямецкай мове, таму пры перакладзе такіх слоў перакладчык выкарыстоўвае разгорнутае апісанне, напрыклад: – *Усё-такі зробіць, дзетачкі? – казаў у купцы куранёўцаў, што курылі на прызде, Зайчык // "Nun ist es doch soweit, Brüderchen!" sagte Saitschyk zu den Bauern, die auf dem Erdwall eines Bauernhauses*

saßen. Рэалія прызба ‘земляны невысокі насып уздоўж знадворных сцен хаты’ тлумачыцца ў тэксе перакладу як *der Erdwall eines Bauernhauses* ‘земляны насып сялянскай хаты’.

Эксплікацыя ўжываецца не толькі на лексічным, але і на фразеалагічным узроўні [13, с. 184]. Сэнс устойлівай адзінкі тлумачыцца ў тым выпадку, калі яна не мае семантычнага адпаведніка ў нямецкай мове, а даслоўны пераклад можа прывесці да ўтварэння штучнага, непаразумелага выразу: *Нават калі Васіль адзін пайшоў па вуліцы, галоўнай месчачковай вуліцы, яму яшчэ добра не верылася, што ўся тая недарэчная, прыкрая гісторыя скончылася, што ён ужо не пад прыглядам варты, не арыштант, а вольны казак, што можа ісці туды, куды хоча, куды вядзе сэрца* // *Während Wassil die Hauptstraße des Städtchens entlangschritt, konnte er es noch immer nicht glauben, daß die peinliche, blöde Geschichte vorbei war, daß er nicht mehr unter Aufsicht stand, kein Gefangener, sondern ein freier Mensch war, der sich wenden kann, wohin er will, wohin ihn sein Herz führt*. Эксплікацыя дазваляе перадаць асноўны сэнс беларускай устойлівай адзінкі *вольны казак* (‘свабодны, ні ад каго не залежны чалавек’), якая ў перакладзе тлумачыцца як *ein freier Mensch* (‘свабодны чалавек’).

2. Падбор функцыянальнага аналага. Аналаг толькі прыблізна перадае змест лексічнай адзінкі, дае пэўнае ўяўленне аб характары абазначанага прадмета ці з’явы, напрыклад: – *Такога баршча нідзе не будзе!.. А да яго яшчэ – драпікі!* // *“So einen Borstsch gibt’s nicht noch mal. Und dazu noch Puffer”*. Паняцці *драпікі* (‘блін з дранай бульбы’) і *der Puffer* (‘аладка, блін’) нельга лічыць ідэнтычнымі, аднак у дадзеным кантэксце яны ўзаемазамяняльныя.

Часта адзінка арыгінала можа мець некалькі аналагаў у мове перакладу, якія адрозніваюцца стылістычнымі характарыстыкамі і адценнямі выкарыстання. Выбар аналага патрабуе ўважлівага аналізу кантэксту, напрыклад: *Ды і, па праўдзе кажучы, вельмі ж не да душы чорная і цёмная цяперашняя дамоўка, каб старацца, пяцца для яе, каб яшчэ век векаваць у ёй* // *Der Gedanke, die rußgeschwärzte Bude mühselig umzubauen und ein Leben lang darin zu hausen, behagte ihm wenig*. У прыведзеным прыкладзе дыялектызм *дамоўка* (‘кватэра, жыллё’) ужываецца ў нейтральным кантэксце і перадаецца на нямецкую мову пры дапамозе размоўнага слова *die Bude* (‘халупа, хаціна’), якое адпавядае семантыцы беларускага дыялектызма. Аднак лексема *дамоўка* ўжываецца ў раманах не толькі ў нейтральным, але і ў экспрэсіўнамаца-

нальным кантэксце, калі змест сказа паказвае, што дом для персанажа – гэта не толькі памяшканне для жылля, а радзіма, месца, з якім звязаны хваляючыя ўспаміны: – *У баломо... пацягнуло. – Ведамо – дамоўка!..* // *“Es zieht ihn in die Sümpfe.” “Na ja ... ist ja sein Zuhause”*. Ужыты са значэннем ‘месца нараджэння’, дыялектызм *дамоўка* перакладаецца на нямецкую мову блізкай па семантыцы лексмай *das Zuhause* (‘свой куток, свой дом, дамашні ачаг, котлішча’).

На фразеалагічным узроўні пад аналагам разумеюць «вобразную фразеалагічную адзінку ў мове-рэцыпіенце, па сэнсе аналагічную фразеалагічнай адзінцы ў мове-крыніцы, але заснаваную на іншым вобразе» [14, с. 128], напрыклад: *І вось жа – на табе, Яўхім дасюль не можа спакойна ўспомніць: як толькі ўбачыла Дзятліка – зноў хіснулася да гэтага няўклюды, галяка гэтага!* // *Und da hatte er die Bescherung – er konnte sich noch immer nicht damit abfinden. Kaum war Dsjazel gekommen, da war sie wieder zu diesem Tölpel, diesem Habenichtsch gekrochen...* Беларускаямоўны вокліч здзіўлення *на табе* перадаецца на нямецкую мову аналагам *da haben wir die Bescherung!* (разм. іран. ‘вокліч здзіўлення, расчаравання і пад. з нагоды чаго-н. нечаканага’).

Фразеалагізмы, якія нясуць інфармацыю аб нацыянальных каштоўнасцях, традыцыях, менталітэце народа, не маюць у мове перакладу адназначных адпаведнікаў і перадаюцца шляхам падбору функцыянальнага аналага, напрыклад: *Яе асабліва трывожыла тое, што Глушакі сваты былі не абы-якія, ім не так проста даць гарбуз* // *Besonders bedrohlich war die Tatsache, daß Hluschaks Brautwerbung Gewicht hatte, man konnte ihnen nicht einfach einen Korb geben*. Устойлівыя адзінкі дзвюх моў актуалізуюць сему ‘адмаўляць таму, хто сватаецца’, аднак лексічная адзінка *гарбуз* замяняецца ў перакладзе лексмай *кошык*. Такая замена звязана з рознымі фальклорнымі традыцыямі беларускага і нямецкага народаў. Беларусы ў выпадку адмовы жаніху давалі сватам гарбуз. У нямецкага народа сімвалам адмовы на прапанову сватоў быў кошык. Як слушна адзначае У. І. Коваль, «негатыўнае ўспрымання гарбуза звязана з тым, што гэтая расліна (у спелым выглядзе) мае ўнутры парожнюю поласць, г. зн. ён часткова пусты, а пустыя рэчы маюць устойлівыя адмоўныя асацыяцыі» [15, с. 33]. Кошык таксама з’яўляецца пустым, нічым не запоўненым прадметам, таму чытач перакладу можа правільна інтэрпрэтаваць вобразную аснову ўстойлівай адзінкі.

III. Тактыка перадачы кагнітыўнай інфармацыі.

Пры рэалізацыі дадзенай тактыкі выкарыстоўваюцца наступныя перакладчыцкія аперацыі.

1. **Транскрыпцыя.** Транскрыпцыя з'яўляецца «ёмістым спосабам стварэння нацыянальнага каларыту, бо дазваляе ўводзіць у тэкст гукавое падабенства замежнай мовы» [1, с. 182]. Гэтым спосабам у раманах перакладаюцца ўсе прозвішчы, уласныя асабовыя імёны, імёны па бацьку, тапонімы. Напрыклад: *Ганна – Hanna; Яхым – Jauchim; Анейка – Anejka; Міканор Дамецевіч – Mikanor Damezewitsch; Юравічы – Jurawitschy* і інш. Пры дапамозе транскрыпцыі перадаюцца таксама некаторыя мянушкі, назвы газет, найменні рэалій, саветызмы: *Сарока – Saroka; Грыбок – Hrybok; «Беларуская вёска» – «Belaruskaja wjoska»; боршч – der Borschtsch; кулак – der Kulak; актывізм – der Aktivist.*

2. **Калькаванне.** Пры перакладзе бывае важна захаваць унутраную форму імён, іх эмацыянальна-ацэначнае значэнне. Часцей за ўсё калькуюцца мянушкі персанажаў твора, бо гэта дае магчымасць захаваць іх унутраны сэнс, актуалізаваць канатацыйнае значэнне, напрыклад: *Корч – der Strunk; Бугай – der Stier; Бацька і матка – Vater und Mutter; Крывароты – der Schiefmund; Руды – der Rot-schopf.*

3. **Апушчэнне.** У сувязі з тым, што ў беларускай мове сістэма дымінутыўных суфіксаў больш развітая, чым у нямецкай, адно асабовое імя можа мець шматлікую колькасць дэрыватаў, напрыклад: Васіль – Вася, Васька, Васілька, Васілёк, Васілёчак і інш. У нямецкай мове дымінутыўных фармантаў значна менш (-i, -chen, -lein), таму ў пераважнай большасці выпадкаў адценні ласкальнасці, памяншальнасці беларускіх асабовых імёнаў на нямецкую мову не перадаюцца, а суфіксы апускаюцца: – *Ой, Гануля! Хадзі сюды! // “Ach, Hanna! Komm, setz dich zu uns!”.*

IV. **Тактыка прагматычнай адаптацыі.** Даследчык Швейцар А. Д. вызначае прагматычную адаптацыю як «унясенне пэўных паправак на сацыяльна-культурныя, псіхалагічныя і іншыя адrozenні паміж атрымальнікамі арыгінальнага і перакладнага тэксту з мэтай перадачы першапачатковай інтэнцыі аўтара» [5, с. 118–119].

Пры рэалізацыі тактыкі прагматычнай адаптацыі выкарыстоўваюцца наступныя перакладчыцкія аперацыі.

1. **Дабаўленне.** У тым выпадку, калі чытач перакладу з-за адсутнасці фонавых ведаў не можа ўспрымаць тэкст так, як носьбіт мовы арыгінала, у структуру перакладнага сказа ўводзяцца элементы, якія адсутнічаюць у арыгінале: *Пад вечар маці наслала яе ў склеп пры-*

несці бульбы // Am Abend schickte die Mutter sie in den Keller auf dem Hof Kartoffeln holen. Дабаўленне ў нямецкамоўны сказ назоўніка з прыназоўнікам *auf dem Hof* выклікана неабходнасцю ўдакладнення для носьбіта мовы перакладу рэаліі *склеп*, названай у арыгінале.

Адной з прычын з'яўлення дадатковых лексічных элементаў у перакладным тэксце з'яўляецца таксама і разыходжанне ў спалучальнасці беларускага і нямецкага дзеясловаў. Напрыклад: *Хадоська ўзяла // Chadoska nahm die Pilze.* Беларускі дзеяслоў *ўзяла* можа ўжывацца без дапаўнення, у той час як нямецкамоўны *nahm* патрабуе пасля сябе прамога дапаўнення. Гэтым тлумачыцца з'яўленне ў тэксце перакладу лексемы *die Pilze*, якая адсутнічае ў арыгінале.

2. **Апушчэнне.** Устойлівая адзінка апускаецца тады, калі нясе збыткоўную інфармацыю, якая ўжо выражана ў кантэксце: – *Куранёўцы, усё, што тут, таскаць, ізлажыў наш настаўнік і інцілігент Сцяпан Уласавіч, трэба кожнаму запомніць і ўзяць на заметку // “Kuranier, alles, was uns hier unser Lehrer und sozusagen Intelligenzler Szjapan Ulassawitsch vorgeragen hat, sollte sich jeder tief einprägen”.* Фразеалагізм *браць на заметку* мае значэнне ‘запамінаць, звяртаць увагу, запісваць для памяці’. Паколькі слова *запомніць* ужо ёсць у кантэксце, устойлівая адзінка ў перакладзе апускаецца. Паводле слухнага меркавання Л. С. Бархударова, «выключэнне семантычна збыткоўных элементаў зыходнага тэксту дае магчымасць перакладчыку ажыццяўляць «кампрэсію тэксту», г. зн. скарачаць яго агульны аб'ём» [16, с. 230].

3. **Генералізацыя.** Генералізацыя – гэта замена адзінкі зыходнай мовы, якая мае больш вузкае значэнне, адзінкай мовы перакладу з больш шырокім значэннем: *Мігам успомніў, колькі Зайчык звёз вазоў, падумаў: больш, як да каляд, на сваім яму не пратрымацца!.. // Er wußte, wie wenig Fuder Saitschyk eingefahren hatte, und dachte, länger als bis zu den Feiertagen hält das nicht vor.* Беларуская рэалія *каляды* (‘народнае зімовае свята дахрысціянскага паходжання’) перакладаецца на нямецкую мову словам з больш шырокім значэннем *der Feiertag* (‘свята’).

Заклучэнне. Для рэалізацыі стратэгіі перадачы нацыянальна-культурнага зместу мастацкага тэксту перакладчыкі раману з «Палескай хронікі» Івана Мележа выкарыстоўвалі тактыкі падбору міжмоўных адпаведнікаў, перадачы кагнітыўнай інфармацыі, лінгвакультурнай і прагматычнай адаптацыі, кожная з якіх рэалізоўвалася праз ужыванне шматлікіх перакладчыцкіх аперацый.

Выбар перакладчыцкіх рашэнняў быў абу-
моўлены выяўленнем тых элементаў структуры
тэксту арыгінала, якія павінны быць адностра-

ваны ў перакладзе, каб перадаць усю сукуп-
насць нацыянальна-культурных рыс мастацка-
га твора на мове перакладу.

Спіс літаратуры

1. Алексеева И. С. Введение в переводоведение. СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2003. 352 с.
2. Витренко А. Г. О «стратегии перевода» // Вестник МГЛУ. 2008. Вып. 536. С. 3–17.
3. Казакова Т. А. Стратегии решения задач в художественном переводе // Перевод и интерпретация текста: сб. науч. трудов. М.: ИЯЗ, 1988. С. 56–65.
4. Сдобников В. В. Стратегия перевода: общее определение // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. 2011. Вып. 1. С. 165–172.
5. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. М.: Либроком, 2009. 411 с.
6. Шлепнев Д. Н. Стратегия перевода и параметры стратегических решений // Перспективы науки и образования. 2018. № 5 (35). С. 161–170.
7. Krings H. P. Was in den Köpfen von Übersetzern vorgeht. Eine empirische Untersuchung zur Struktur des Übersetzungsprozesses an fortgeschrittenen Französischlernern. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1986. 570 s.
8. Старостина А. М. Транслатологические стратегии в процессе художественного перевода // Восточнославянские языки и литературы в европейском контексте – VII : сб. науч. статей. Могилев: МГУ имени А. А. Кулешова, 2022. С. 182–187.
9. Старасціна Г. М. Спосабы перакладу узуальных фразеалагізмаў на нямецкую мову (на матэрыяле “Палескай хронікі” І. Мележа) // Куляшоўскія чытанні. Магілёў: МДУ імя А. А. Куляшова, 2010. С. 84–90.
10. Старасціна Г. М. Калькаванне як спосаб перакладу (на матэрыяле “Палескай хронікі” І. Мележа) // Куляшоўскія чытанні. Магілёў: МДУ імя А. А. Куляшова, 2017. С. 137–140.
11. Марковина И. Ю., Сорокин Ю. А. Культура и текст: Введение в лакунологию. М.: ГЭОТАР-Медиа, 2008. 138 с.
12. Старасціна Г. М. Беларуская безэквівалентная лексіка і лакуны ў дачыненні да нямецкай мовы (на матэрыяле раманаў І. Мележа «Людзі на балоце», «Завеі, снежань») // Веснік ГрДУ імя Я. Купалы. 2007. Сер. 3, № 4. С. 22–25.
13. Старасціна Г. М. Эксплікацыя як спосаб семантызацыі рэалій (на матэрыяле рамана Івана Мележа «Людзі на балоце» і яго перакладу на нямецкую мову) // Теоретические и практические предпосылки подготовки полилингвальных специалистов в УВО. Могилев: МГУ имени А. А. Кулешова, 2020. С. 183–187.
14. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. Дубна: Феникс+, 2005. 488 с.
15. Коваль У. І. Чым адгукаецца слова: фразеалогія ў павер’ях, абрадах і звычаях. Мінск: Народная асвета, 1994. 48 с.
16. Бархударов Л. С. Язык и перевод: вопросы общей и частной теории переводов. М.: Международные отношения, 1975. 240 с.

References

1. Alekseyeva I. S. *Vvedeniye v perevodovedeniye* [Introduction to Translation Studies]. St. Petersburg, Filologicheskyy fakul'tet SPbGU Publ., 2003. 352 p. (In Russian).
2. Vitrenko A. G. About the “translation strategy” *Vestnik MGLU* [MSLU Bulletin], 2008, series 536, pp. 3–17 (In Russian).
3. Kazakova T. A. Problem Solving Strategies in Literary Translation. *Perevod i interpretatsiya teksta* [Translation and interpretation of the text]. Moscow, 1988, pp. 56–65 (In Russian).
4. Sdobnikov V. V. Translation strategy: general definition. *Vestnik ISLU* [IGLU Bulletin], 2011, series 1, pp. 165–172 (In Russian).
5. Shveytser A. D. *Teoriya perevoda: status, problemy, aspekty* [Translation Theory: Status, Problems, Aspects]. Moscow, Librokom Publ., 2009, 411 p. (In Russian).
6. Shlepnev D. N. Translation strategy and parameters of strategic decisions. *Perspektivy nauki i obrazovaniya* [Prospects for science and education], 2018, no. 5 (35), pp. 161–170 (In Russian).
7. Krings H. P. *Was in den Köpfen von Übersetzern vorgeht. Eine empirische Untersuchung zur Struktur des Übersetzungsprozesses an fortgeschrittenen Französischlernern* [What goes on in the minds of translators. An empirical study of the structure of the translation process in advanced learners of French]. Tübingen, 1986. 570 p. (In German).

8. Starostina A. M. Translatological strategies in the process of literary translation. *Vostochno-slavyanskiye yazyki i literatury v evropeyskom kontekste* – VII [East Slavic languages and literatures in a European context – VII]. Mogilev, 2022, pp. 182–187 (In Russian).
9. Starastsina G. M. Ways of translating common phrases into German (on the material of “Poleska Chronicle” by I. Melezh). *Kulyashouskiya chytanni* [Kulyashov’s readings]. Mogilev, 2010, pp. 84–90 (In Belarusian).
10. Starastsina G. M. Tracing as a method of translation (on the material of I. Melezh’s “Polesskaya Chronicle”). *Kulyashouskiya chytanni* [Kulyashov’s readings]. Mogilev, 2017, pp. 137–140 (In Belarusian).
11. Markovina I. Ju., Sorokin Ju. A. *Kul’tura i tekst. Vvedeniye v lakunologiyu* [Culture and Text: An Introduction to Lacunology]. Moscow, GEOTAR-Media Publ., 2008. 138 p. (In Russian).
12. Starastsina G. M. Belarusian non-equivalent vocabulary and lacunae in relation to the German language (based on the material of I. Melezh’s novels “People on the Swamp”, “Blizzards, December”). *Vesnik GrDU imya Ya. Kupaly* [Bulletin of the GrSU], 2007, series 3, no. 4, pp. 22–25 (In Belarusian).
13. Starastsina G. M. Explication as a way of explaining reality (based on the material of Ivan Melezh’s novel “People on the Swamp” and its German translation). *Teoreticheskiye i prakticheskiye predposylki podgotovki polilingval’nykh spetsialistov v UVO* [Theoretical and practical prerequisites for the training of multilingual specialists in institutions of higher education]. Mogilev, 2020, pp. 183–187 (In Belarusian).
14. Kunin A. V. *Kurs frazeologii sovremennogo angliyskogo yazyka* [Modern English Phraseology Course]. Dubna, Fieniks+ Publ., 2005. 488 p. (In Russian).
15. Koval’ U. I. *Chym adgukaetstva slova: frazealogiya u paver’yakh, abradakh i zvychayakh* [How the word resonates: phraseology in beliefs, rites and customs]. Minsk, Narodnaya asveta Publ., 1994. 48 p. (In Belarusian).
16. Barkhudarov L. S. *Yazyk i perevod: voprosy obshchey i chastnoy teorii perevodov* [Language and translation: questions of general and private translation theory]. Moscow, Mezhdunarodnyye otnosheniya Publ., 1975. 240 p. (In Russian).

Інфармацыя пра аўтара

Старасціна Ганна Міхайлаўна – старшы выкладчык кафедры тэарэтычнай і прыкладной лінгвістыкі. Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. А. Куляшова (212022, г. Магілёў, вул. Касманаўтаў, 1, Рэспубліка Беларусь). E-mail: starostina@msu.by

Information about the author

Starostina Anna Mikhaylovna – Senior Lecturer, the Department of Theoretical and Applied Linguistics. Mogilev State A. Kuleshov University (1, Kosmonavtov str., 212022, Mogilev, Republic of Belarus). E-mail: starostina@msu.by

Пасмыніў 15.01.2023